

گمدی الہی

اثر

دانتہ آلیگیری

جلد اول

دوزخ

ترجمہ از متن ایتالیایی، با مقدمہ و شرح و حواشی

شجاع الدین شفا

با یک تابلو از رافائل، یک تابلو از ساندرو بوتیچلی،
پنجاه و چہار تابلو از گوستاو دورہ، دو نقشہ و دو تصویر

مؤسسہ انتشارات امیر کبیر

تہران، ۱۳۹۲

فهرست مطالب

صفحه

۹ چند نظر از بزرگان ادب جهان درباره «کمدی الهی»

مقدمه :

۱۴	کمدی الهی در ادبیات جهان
۲۰	شخصیت دانته
۲۲	زندگی دانته
۳۰	آثار دانته
۳۱	کمدی الهی
۴۳	سوابق کمدی الهی در ادبیات شرق و غرب
۴۷	نگاهی به سفر «دوزخ»
۵۱	«دوزخ» در اساطیر یونان
۵۴	«وبرژیل» و «انئیس»
۵۷	«ارداویراف نامه»، کمدی الهی ایرانی در ۱۰۰۰ سال پیش از دانته
۶۳	«سیر العباد الی العباد» سنائی غزنوی
۶۵	«در مسأله الففران» ابوالعلاء معری
۶۶	کلامی چند درباره ترجمه «کمدی الهی»
۶۹	منابع مقدمه و سرودها و حواشی کتاب

صفحه

دوزخ :

۷۹	سرود اول : مقدمه کلی کمدی الهی
۸۱	متن سرود
۹۵	سرود دوم : مقدمه «دوزخ»
۹۶	متن سرود
۱۰۶	سرود سوم : طبقه مقدهائی دوزخ : ابن الوقتها
۱۰۹	متن سرود
۱۲۲	سرود چهارم : طبقه اول دوزخ (اعراف) : بزرگان دوران کهن
۱۲۳	متن سرود
۱۳۶	سرود پنجم : طبقه دوم دوزخ : شهوت رانان
۱۳۷	متن سرود
۱۵۵	سرود ششم : طبقه سوم دوزخ : شکمپرستان
۱۵۶	متن سرود
۱۶۸	سرود هفتم : طبقه چهارم دوزخ : خسیان و مسرفین
۱۷۰	طبقه پنجم دوزخ : ارباب غضب متن سرود
۱۸۵	سرود هشتم : طبقه پنجم (بقیه) : ارباب غضب شهر شیطان (دیته)
۱۸۶	متن سرود
۱۹۰	سرود نهم : طبقه ششم دوزخ : زندیقان
۱۹۹	متن سرود
۲۱۶	سرود دهم : طبقه ششم دوزخ (بقیه) : زندیقان
۲۱۵	متن سرود
۲۲۶	سرود یازدهم : طبقه ششم دوزخ : زندیقان
۲۲۷	متن سرود
۲۳۷	سرود دوازدهم : طبقه هفتم دوزخ : تجاوز کاران
۲۳۸	منطقه اول : متعدیان بدیگران متن سرود
۲۴۰	سرود سیزدهم : طبقه هفتم دوزخ : تجاوز کاران
۲۴۲	منطقه دوم : متعدیان بنفس (خودکشی کنندگان)
۲۵۳	متن سرود
۲۶۶	سرود چهاردهم : طبقه هفتم دوزخ : تجاوز کاران منطقه سوم : متجاوزین به خداوند گروه اول : کفر گویان

۲۶۷	متن سرود
۲۷۹	سرود پانزدهم : طبقه هفتم دوزخ : تجاوز کاران منطقه سوم : متجاوزین به خداوند
۲۸۰	کروه دوم : اهل لواط متن سرود
۲۹۱	سرود شانزدهم : طبقه هشتم دوزخ : تجاوز کاران منطقه سوم : متجاوزین به خداوند
۲۹۲	کروه دوم اهل لواط متن سرود
۳۰۰	سرود هفدهم : طبقه نهم دوزخ : تجاوز کاران منطقه سوم : متجاوزین به خداوند
۳۰۹	کروه سوم : رباخواران متن سرود
۳۱۳	سرود هیجدهم : طبقه دهم دوزخ : حيله گران کروه اول : قوادان و ناموس دزدان
۳۱۵	کروه دوم : چاپلوسان متن سرود
۳۲۶	سرود نوزدهم : طبقه یازدهم دوزخ : حيله گران کروه سوم : فروشندگان اموال و مناصب روحانی
۳۲۷	متن سرود
۳۳۸	سرود بیستم : طبقه دهم دوزخ : حيله گران کروه چهارم : رمالان و غیبگویان
۳۳۹	متن سرود
۳۴۹	سرود بیست و یکم : طبقه یازدهم دوزخ : حيله گران کروه پنجم : سوداگران نادرست
۳۵۰	متن سرود
۳۶۰	سرود بیست و دوم : طبقه دهم دوزخ : حيله گران کروه پنجم : سوداگران نادرست
۳۶۱	متن سرود
۳۷۱	سرود بیست و سوم : طبقه دهم دوزخ : حيله گران کروه ششم : ریاکاران
۳۷۲	متن سرود
۳۸۸	سرود بیست و چهارم : طبقه دهم دوزخ : حيله گران کروه هفتم : دزدان

- ... راهنمای من ، کتی دوخاک برداشت و آنرا درپوزه‌های این سگ‌خریص
 فرو ریخت .
 ۱۵۹ ... او بمن گفت : «شهر آکده از حدتو ، درزندگانی آن جهانی مسکن
 من بود .»
 ۱۶۳ ... و گفت : «ای کرگه‌لمون ، خاموش شو و خشم خویش را فروخور ...»
 ۱۷۱ «... زیرا هملطائی که درزیرماه است ، وازین پیش بوده ، حتی یکی ازایت
 ارواح بلاکشدا آرامش نمیتواند داد .»
 ۱۷۷ «... اینجا ارواح کج خلقانی را می‌بینی که درزندگانی خودزیرسلطه خشم
 و غضب بودند ...»
 ۱۸۳ استادمن بدورش راندهوگفت : «گمشو وبادیگر سگان ره خویش گیر!»
 ۱۹۱ نتوانستم آنچمراک وی با شیطانها میگفت بشنوم .
 ۱۹۵ ... بمن گفت : «شیطانهای درنده‌خوی را ببین ...»
 ۲۰۳ بسوی دروازه رفت و آنرا با یک اشاره چویدست خود بگشود .
 ۲۰۷ ... او بمن گفت : «اینان زندیقانند ، وبدعت گزاران دین‌دین‌دورانان آنان ...»
 ۲۱۱ ... به هشتسنگه کوری پناه بردیم ...
 ۲۲۶ ... برنوکه صخره فروریخته ، غول‌جزیره کرت برزمین خفته بود ...
 ۲۳۹ بدین ددان چالاک نزدیک شدیم .
 ۲۴۵ ... آری های ترشروی دراینجا آشیان کرده‌اند وازبالای درختانی صحیب
 ناله میکشند .
 ۲۵۳ ... و درخت فریاد برآورد : «چرا مرا میکشی؟»
 ۲۶۳ کله‌هایی بیشمار ازارواح برهنه‌ن را دیدم که برسر آنها اخگرهای درشت
 آتشین فرومیریخت ...
 ۲۸۱ «... سر بروتو ، شمائید که اینجائید ؟»
 ۲۹۱ « اینست آن حقیرت نیزدم که جهان‌را پر بلا میکند ...»
 ۳۰۲ خویشدا ازهرجانب درمیان‌ضا دیدم وهمه‌چیز را بجز حقیرت از دیدگان خود
 پنهان یافتم .
 ۳۰۹ ... این «تائیس» روسپی است که چون فاسقش از او پرسید که : «آباحق‌عشقبازی
 رابجای می‌آورم؟» جوابش داد : «اجباز میکنی!»
 ۳۲۳ در کف پاهای اینان آتش شعله میکشید ...
 ۳۲۹ ... سپس بیشراز صدقلاب درتنش فرو بردند ...
 ۳۵۵ شیطان در دنهال او بال گشود وفریاد زد : «گرفتتم!»
 ۳۶۹ هنوز ما بر کف این کودال تنهاده بودیم که ابلیس‌انرا گشوده‌بال بالای سرخویش
 یافتیم ...
 ۳۷۵ ... «ای آنکه های بمجمع ریاکاران ترشرو نهاده‌ای ...»
 ۳۷۹ «این صلیب‌شده فریسیان را گفت که حق‌است اگر مردی را در راه قومی بشکجه
 سپارند .»
 ۳۸۳

صفحه	
۳۹۴	میان این تودهٔ موحش ماران و اقمیان ، برهنه‌تانی می‌دیدند که امیدیناهگام یا نوشداروئی نداشتند
۴۰۶	آن دو دوزخی دیگر بوی میگریستند، و هر یک از آن‌ها می‌نالد که «وای، ای سگ! چرا ایستاده‌ای؟»
۴۱۷	... و راهندی من که این بوجه مرادید، گفت . دردل هر یک از این شعله‌ها که می‌بینی ، روحی خانه دارد.»
۴۳۹	... دوزخی شکافت سینهٔ خود را کشود و گفت: «بنگر که چگونه خویشش را بازه باره می‌کنم !»
۴۴۴	... سر بریدهٔ خویش را چون فاسوس از دست فرو آورخته بود ، و بعدا میگریست و میگفت: «وای بر من !»
۴۵۱	... و ویرزیدل بمن گفت: «بچه میگری؟ چرا بدین نافرمانی افتاده‌دل خیره شده‌ای ؟»
۴۵۵	... ناله‌هایی عجیب، و دلم را سخت بدرد آوردند .
۴۶۵	... و بمن گفت: «کای این روح دیوانه همین است که با چنین درنده‌خوئی دیگران را می‌آزارد .»
۴۶۹	... « این روح کهن میرای تباهاکار است که هم‌خوابهٔ پدر خویش شد . . . »
۴۷۹	هرگز اورلاندو چون این عفریتان بانگی چنین موحش از شبپور خویش بر نیآورده بود (طرح از بوتچلی)
۴۸۳	عفریتانی موحش، نیمی از تن‌های خویش را چون برج و باروهائی برافراشته بودند
۴۸۷	راهنمای من گفت: «این عفریت مغرور را سر آن بود که بارب الارباب بالانشین پنجه درافکنند .»
۴۹۱	... و ما را در آن در که اسفل نهاد که شیطان اعظم و یهودا را در کام خویش دارد.
۴۹۹	... کسی را شنیدم که میگفت: «چرا ما تیره‌روزان را لگدمیکنی ؟»
۵۰۵	... گفتم: «بهر تقدیر باید نامترا بمن بگوئی، و گرنه موئی بسرت نمی‌گذارم.»
۵۰۹	... دندان در سر او فرو برد و همچون سگی که استخوانی خاید، بجویدن آن پرداخت
۵۱۷	... « بی‌خشم خویش دیدم که آن سه‌تای دیگر نیز یکایک جان سپردند . . . »
۵۲۹	سلطان دیار رنج نیمی از سینهٔ خود را از بیخ بدر آورده بود .
۵۳۳	... این یهودای اسخریوطی است که سردر کام شیطان ویای در بیرون دارد .
۵۴۱	سر بر آوردم تا ستارگان را بازمینیم .

سخنی چند با خوانندگان

۱. «کمدی الهی» اثر «دانته آلیگیری» نخستین بار بیش از چهل سال پیش به زبان فارسی در ایران منتشر شد. این اثر که بسیاری از بزرگان ادب جهان آن را بزرگترین محصول نبوغ انسانی و دلیرانه‌المعارفی که زاده ده قرن سکوت و خاموشی مسیحیت است، دانسته‌اند از لحاظ انشاء، آیین نگارش و ترکیب جمله‌ها و اصطلاحات یکی از پیچیده‌ترین و مفلق‌ترین آثار ادبیات جهان است، و چون در ترجمه این اثر آنچه در درجه اول مورد نظر بوده تطبیق ترجمه با متن بوده است، به ناچار هر جا که سلاست عبارات فارسی با حفظ صورت اصلی کلام منافات داشته، رعایت جنبه اخیر مقدم شمرده شده است! بنابراین ممکن است در متن فارسی پیچیدگیها یا استعارات نامأنوسی به نظر رسد که غالباً چاره‌ای جز نقل آنها به همان صورت نبوده است.

۲. در نقل اسامی خاص، تلفظ ایتالیایی آنها در متن و تلفظ این اسامی به زبان اصلی و نیز به آن صورتی که در کشورمان معمول است در حاشیه آمده، بجز کلماتی چند مانند «سزار» و «اوگوست» و «فلورانس» و اسامی فلاسفه و حکمای چون «ابن سینا» و «ابن رشد» و غیره که در متن به اسامی اصلی خود آورده شده‌اند و نیز کسانی که نامهایشان در تورات و انجیل آمده است.

در نقل نگارش لاتینی واژه‌ها در حواشی این کتاب، حروف آخر بعضی از کلمه‌ها که در داخل پرانتز نقل شده، حرفی است که در اصل متن ایتالیایی جزء این کلمات است، اما در شعر دانته به ضرورت شعری حذف شده است.

۳. درباره مفهوم واقعی بعضی از اشعار «کمدی الهی» از دهها سال پیش میان منتقدان و مفسران اختلاف نظر بوده. و هنوز نیز تفسیرها، تعبیرها و نظریات گوناگونی در این مورد وجود دارد؛ در این موارد آن مفهومی که مناسب‌تر به نظر آمده در متن و تعبیرات دیگر در حاشیه آمده است.

۴. نیاز به توضیح نیست که مترجم این اثر «شجاع‌الدین شفا» از نویسندگان معاند نظام مقدس جمهوری اسلامی است که به دلیل روابط نهان و آشکار خود با دربار پهلوی و احزاب شاهنشاهی پس از پیروزی انقلاب اسلامی به خارج از کشور گریخت و اکنون به عنوان قلم‌بمزد به فعالیت‌های ضدانقلابی خود ادامه می‌دهد. وی همچنین از حامیان سلمان رشدی نویسنده مرتد کتاب «آیه‌های شیطانی» است و بی‌شک تجدید چاپ این اثر مشهور به منزله تأیید مترجم آن نیست.

چند نظر از بزرگان ادب جهان درباره «گمدی الهی»

نظریاتی که در اینجا نقل میشود نمونه هائی معدود از نظریات
تحسین آمیز و غالباً پراز مبالغه ایست که در عرض ششصدسال اخیر از طرف
بزرگان هنر و ادب جهان غرب درباره دانته و اثر او ابراز شده است ، و
اینجانب با آنکه بعضی را بسیار مبالغه آمیز میدانم آنها را بعنوان نمونه
نقل کرده ام تا روشن شود که دنیای ادب مغرب زمین نسبت به «گمدی الهی»
چه نظر دارد . باید تذکر داد که در میان کسانی که عقایدشان در اینجا نقل
شده ، دو نفر یعنی «ولتر» و «لامارتین» اصولاً نظر مساعدی نسبت بدین
کتاب ندارند و با این وجود مطالب ستایش آمیزی درباره آن گفته اند که در
اینجا قسمتی از آنها ترجمه شده است .

از آغاز پیدایش ادبیات در جهان، تا با امروز «گمدی الهی» بزرگترین محصول
فریحه و نبوغ انسانی و بزرگترین درجه فروجلال هنر بشری است .

اوست کنت Auguste Comte

فیلسوف معروف قرن نوزدهم فرانسه (۱۷۹۸ - ۱۸۵۷)

از میان مجموعه ای از رنجها و شادیاها ، نو میدیا و امیدها ، غمگساریها و اشکها ،
از میان فریادهای پراز هیجان روحی اسیر درد و غم ، این «حماسه عظیم زمین و آسمان»
سر برزده است که باید آنرا اعجاز قرون وسطی شمرد .

لانگفلو Longfellow

شاعر بزرگ امریکائی ، مترجم گمدی الهی بشعر انگلیسی (۱۸۰۷ - ۱۸۸۲)

از زمان هم تا کون اثری بدین عظمت پدید نیامده است ، و چطور میتواند
بعداً این پدید آید ؟

بوکاجیو Boccaccio

نویسنده بزرگ ایتالیائی، معاصر دانته (۱۳۱۳ - ۱۳۷۵)

در این کتاب اشعاری چنان زیبا و عالی وجود دارد که از چهارصد سال پیش تا کنون کهنه نشده و ازین پس نیز هرگز کهنه نخواهد شد. عجب اینست که کرسی های مخصوص علمی و دوره های مذهبی بحث و قرائت برای درلک و تفسیر این نویسنده کلاسیکی ایجاد شده باشد که در آن پاپ ها را در جهنم جای داده اند.

ولتر Voltaire

نویسنده و فیلسوف بزرگ فرانسه (۱۶۹۴ - ۱۷۷۸)

از این توده در آمیخته و در هم فشرده استعارات و تمثیلات قرون وسطائی، که با مقیاس ذوق امروزی ما بنظر ثقیل و غیر قابل هضم می آید، قاعدتاً صیابست اثری خسته کننده و ملال انگیز پدید آمده باشد. ولی از همین مجموع بادست دانتته یکی از بزرگترین شاهکارهای کلیه ادوار و کلیه ادبیات جهان، پدید آمده است.

شاتوبریان Chateaubriand

نویسنده بزرگ فرانسوی (۱۷۹۰ - ۱۸۶۹)

چنین اثری، شاید اگر بدست شعرای عادی و در سرزمینی عادی پدید آمده و فقط جنبه محلی و ملی و زمانی محدود این کتاب را داشته باشد، خیلی زود فراموش شود. ولی وقتی که گوینده آن شاعری چون دانتته باشد، شعرا و الی الابد زنده میماند. دانتته یک خلاق بزرگ سخن، یک «زبان آفرین» توانا است که گوئی شعرا و بجای اینکه نوشته شده باشد، بادست این «میکل آنژ» دنیای نظم حجازی شده است.

لامارتین Lamartine

شاعر و نویسنده بزرگ فرانسوی (۱۷۹۰ - ۱۸۶۹)

در محراب مقدسی که مظهر ترکیب «مذهب و شعر» است، دانتته در بلندترین نقطه ای که تصور میتواند بود ایستاده است و هنر دنیای نورا یکسره در زیر پای خود دارد. «کمدی الهی» او اثری «منزوی» نیست که از میان تاریکی قرون وسطائی سر بر آورده باشد، بلکه مظهر تمام شعر و هنر دنیای جدید است، و با این وصف چنان عظمتی دارد که جز با کلمات «منحصرفرد» و «خارق العاده» آنرا وصف نمیتوان کرد.

شلینگ Schelling

فیلسوف و نویسنده بزرگ آلمانی (۱۷۷۵ - ۱۸۵۴)

سراسر این مجموعه از جهات مختلف سیاسی، تاریخی، فلسفی و مذهبی، تاصلو کاملی از بشر و جنبه های معنوی و روحی و فکری و اجتماعی یک دوره است، و ازین نظر است که بحق «کمدی الهی» را یک دائرة المعارف نام داده اند. هیچ اثری در نزد فدما و در نزد معاصرین، دردنیای کهن و در دنیای نو، نیست که بتوان آنرا با این کتاب برابر نهاد.

لامنه Lamennais

نویسنده و فیلسوف فرانسوی (۱۷۸۲ - ۱۸۵۴)

این اثر فقط محصول کار دانتته نیست، زیرا چنین اثری را یک نفر تنها پدید نمیتواند آورد. «کمدی الهی» زاده ده قرن خاموشی مسیحیت است که بالاخره توانسته است زبان

بگشاید و سخن بگوید! صاده هزار سال زندگی بشری است که دانته کلمه «تمت» را در آخر آن گذاشته است.

کارلایل Carlyle

نویسنده و محقق معروف انگلیسی، مترجم انگلیسی «کمدی الهی»

تمام کوشش میلتن در وصف دوزخ صرف این شده که آن را صورتی نامشخص در آورد. تمام هنر دانته بالعکس در این راه بکار رفته است که دوزخ را صورتی مشخص و قطعی بدهد. انردانته اثر سحر آمیزی است که حاصلش بازبان فرون وسطائی اینست: «کمال آدمی، در طریق الهی».

راسکین Ruskin

نویسنده و منقد معروف انگلیسی (۱۸۱۹ - ۱۹۰۰)

هنر بزرگ قرن چهاردهم این بود که این مردی را که میبایست با تش سپرده شده باشد! بیست سال پس از مرگ مقدر زنده نگاهدارد تا بدست او اثری پدید آید که باید همیشه زنده بماند.

جیمز راسل لاول J. R. Lowell

شاعر و ادیب بزرگ امریکائی (۱۸۱۹-۱۸۹۱)

هیچ اثر ادبی، نه تنها در ادبیات ایتالیا بلکه در ادبیات جهانی، از حیث عظمت و اهمیت با «کمدی» دانته برابری نمیتواند کرد. هر خانه ایتالیائی که نسخه ای از این شعر که بعد از دانته آنرا «الهی» لقب دادند در آن نباشد، از بزرگترین فروغی که تا امروز در زیر آسمان ایتالیا درخشیده، محروم است.

پاسکولی Pascoli

شاعر بزرگ ایتالیائی، صاحب اثر تحقیقی مفرونی درباره دانته (۱۸۵۵-۱۹۱۲)

دانته و شکسپیر دنیا را میان خود تقسیم کرده اند و سومی ندارند. دانته بیش از آنکه شاعری باشد پیغمبری است، و کتاب آسمانی او کتابی است که کمدی آسمانی نام دارد.

تی. اس. الیوت T.S. Eliott

شاعر بزرگ معاصر انگلستان، برنده جایزه ادبی نوبل (متولد در ۱۸۸۸)

«کمدی الهی» اودیسه جهان مسیحیت است؛ سفر نوع انسان است بدیوار ابدیت؛

راهی است که از آدمی شروع میشود و بخداوند پایان مییابد.

ادگار کینه Edgar Quinet

فیلسوف و مورخ معروف فرانسوی (۱۸۰۳ - ۱۸۷۵)

من هر وقت که به «کمدی الهی» میاندیشم، بیاد آتشی فروزان میافتم که در دل ظلمت بدرخشد و ازور ای تاریکیها نور بینشانند.

پرینس یوهان P. Johann

پادشاه «ساکسونی» آلمان، و

مترجم «کمدی الهی» بزبان آلمانی

کار صبیبی است که کسی از آخرین طبقهٔ افلاک بالا رود؛ دریک اثر واحد مجموعهٔ زشتیها و زیبائیها را گرد آورد و از متنهای حضارت به منتهای جلال سفر کند؛ همزمان را شامل شود و هم آبدیت را؛ هم فرشته را و هم انسان را، هم سرمشاق جملهٔ تمسکاریها را و هم منبع جملهٔ پاکبهارا، هم شیطان را و هم خدایا را دریک مجموعه جای دهد، و این مجموعه ایرا بازبانی بنویسد که از یانصدسال پیش تا کون شهرت و مقام آن، چون امواجی که از زمین لرزه های قوی پدید آید و پیوسته دورتر رود، دائماً رو با افزایش رفته است.

ریوارول Rivarol

نویسنده معروف فرانسوی (۱۷۵۳ - ۱۸۰۱)

از ترکیب زیبائیها و نواص این کتاب، اثر شاعرانهٔ عجیبی پدید آمده است که به هیچ اثر دیگری که تا کون دیده شده شباهت ندارد؛ روزی که هم ادبیات و هم مذاهب گذشته و حال از میان بروند، «کمدی الهی» چون بنای با عظمتی در میان ویرانه ها، همچنان پای برجا خواهد ماند.

گنسی دو شوازل Comtesse de Ch.oiseul

خانم نویسنده فرانسوی، مترجم «برزخ» و بهشت بزبان فرانسه، ۱۹۱۵
> . . . دیروز هزاران نفر در کلیسای «سن سورن» گرد آمدند، زیرا دانته در سفر خود بیاری در چنین روزی در این کلیسا دعا کرده بود. امروز خاطرهٔ این مرد مورد بزرگترین تجلیل مذهبی و معنوی قرارداد که تا کون دربارهٔ کسی صورت گرفته است. شاعر دیگری را بیاید که مراسم یادبود او تحت ریاست بزرگترین مرجع و مقام عالم مسیحیت آغاز شده باشد، و تعدادی چنین کثیر از رؤسای بزرگترین دموکراسی های دنیای کهن و دنیای نو سرپرستی این مراسم را بعهده گرفته باشند. در این لحظه که مادر اینجا گرد آمده ایم ارواح جملهٔ بزرگان گذشته پیرامون این مردی حلقه زده اند کمزبان و پرچم عالم مسیحیت است.»

موریس بارن Meurice Barrès

نویسنده معروف فرانسوی؛ عضو آکادمی فرانسه (۱۸۶۲ - ۱۹۲۳)

(از سخنرانی او در مراسم شصدمین سال مرگ دانته، ۲۱ ژوئن ۱۹۲۱، در دانشگاه سوربن، پاریس).

دانته یکی از بزرگترین نوایی است که عالم بشریت با خود دیده است. «کمدی الهی» او در حقیقت دائرة المعارف با عظمتی است که از لحاظ قدرت و وسعت دامنهٔ فکر آنرا با هیچ اثر دیگری برابر نمیتوان نهاد. شش قرن است که این مجموعه دائماً در معرض تحقیق و مطالعه و تفسیر است، و با این وصف هنوز نتوانسته اند کاملاً بمعمق آن برسند.

لاروس قرن بیستم

کمدی الهی

اثر

دانته آلیگیری

جلد دوم

برزخ

ترجمه از متن ایتالیایی، با مقدمه و شرح و حواشی

شجاع‌الدین شفا

با دو طرح از ساندری بوتیچلی
سی‌ویک تابلو از گوستاو دوره
و دو نقشه

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۲

فهرست مطالب

مقدمه

صفحه	
۵۲۴	سفر برزخ
۵۲۵	برزخ داتنه از نظر « جغرافیائی »
۵۵۲	برزخ داتنه از نظر نجومی
۵۵۷	برزخ داتنه از نظر معنوی
۵۶۳	بهشت زمینی - بهشت در قرآن و تورات و احادیث مسیحی
۵۶۷	برزخ : يك ابداع ایرانی و مانوی
۵۷۰	توضیحی در ماره ترجمه برزخ

متن کتاب

۵۷۷	سرود اول - مقدمه برزخ
۵۷۹	متن سرود
۵۹۱	سرود دوم - زورق ارواح
۵۹۲	متن سرود

	سرود سوم - منطقه مقدمانی برزخ
۶۰۲	دسته اول : کسایکه در حال تکفیر مذهبی مرده‌اند
۶۰۳	متن سرود
	سرود چهارم - منطقه مقدمانی برزخ
۶۱۵	دسته دوم: سهل‌انگاران
۶۱۶	متن سرود
	سرود پنجم - منطقه مقدمانی برزخ
۶۲۷	دسته دوم : سهل‌انگاران
۶۲۸	متن سرود
	سرود ششم - منطقه مقدمانی برزخ
۶۴۱	دسته دوم : سهل‌انگاران
۶۴۲	متن سرود
	سرود هفتم - منطقه مقدمانی برزخ
۶۵۴	دره پادشاهان
۶۵۵	متن سرود
	سرود هشتم - منطقه مقدمانی برزخ
۶۶۹	دره پادشاهان
۶۷۰	متن سرود
۶۸۱	سرود نهم - از منطقه مقدمانی برزخ تا برزخ اصلی
۶۸۲	متن سرود
۶۹۸	سرود دهم - طبقه اول برزخ : مغروران
۶۹۹	متن سرود
۷۱۱	سرود یازدهم - طبقه اول برزخ : مغروران
۷۱۲	متن سرود
۷۲۳	سرود دوازدهم - طبقه اول برزخ : مغروران
۷۲۴	متن سرود
۷۳۸	سرود سیزدهم - طبقه دوم برزخ : حدودان
۷۳۹	متن سرود
۷۵۲	سرود چهاردهم - طبقه دوم برزخ : حدودان
۷۵۳	متن سرود
	سرود پانزدهم - طبقه دوم برزخ : حدودان
۷۶۵	طبقه سوم برزخ : اهل خشم
۷۶۶	متن سرود

۷۷۷	سرود شانزدهم - طبقه سوم برزخ : اهل خشم
۷۷۸	متن سرود
۷۹۱	سرود هفدهم - طبقه سوم برزخ : اهل خشم
۷۹۲	طبقه چهارم برزخ : بن آسانان
۸۰۲	متن سرود
۸۰۳	سرود هیجدهم - طبقه چهارم برزخ : بن آسانان
۸۱۳	متن سرود
۸۱۴	سرود نوزدهم - طبقه پنجم برزخ : خسیان و مسرفین
۸۲۷	متن سرود
۸۲۹	سرود بیستم - طبقه پنجم برزخ : خسیان و مسرفین
۸۴۱	متن سرود
۸۴۲	سرود بیست و یکم - طبقه پنجم برزخ : خسیان و مسرفین
۸۵۲	متن سرود
۸۵۳	سرود بیست و دوم - طبقه ششم برزخ : شکمپرستان
۸۶۵	متن سرود
۸۶۶	سرود بیست و چهارم - طبقه ششم برزخ : شکمپرستان
۸۷۶	متن سرود
۸۷۷	سرود بیست و پنجم - طبقه هفتم برزخ : نفس پرستان
۸۹۴	متن سرود
۸۹۵	سرود بیست و ششم - طبقه هفتم برزخ : نفس پرستان
۹۰۹	متن سرود
۹۱۰	سرود بیست و هفتم - طبقه هفتم برزخ : نفس پرستان
۹۲۰	متن سرود
۹۲۱	سرود بیست و هشتم - بهشت زمینی
۹۳۲	متن سرود
۹۳۴	سرود بیست و نهم - بهشت زمینی
۹۴۷	کردونه
۹۴۸	متن سرود

صفحه

۹۰۶۲

سرود سی ام - بهشت زمینی

بنازیس

۹۰۶۳

متن سرود

۹۰۶۲

سرود سی و یکم - بهشت زمینی

اعتراف دانه

۹۰۶۳

متن سرود

۹۰۶۴

سرود سی و دوم - بهشت زمینی

تغییرات گردونه

۹۰۸۵

متن سرود

۱۰۰۰۰

سرود سی و سوم - بهشت زمینی

بایان سفر دوزخ

۱۰۰۰۱

متن سرود

فهرست تصاویر

صفحه

مقدمه

دانه (تابلو گوستاو دوره)

۵۵۵ کرة زمین و منطقه البروج ، طبق نظریه دانه (از روی فرضیه هیت بطلمیوس)

۵۶۳ عقاب ، «سمبول» برزخ دانه (تصویر از سادرووینجلی ، نقاش بزرگ ایتالیائی)

۵۷۵ نقشهٔ برزخ فرضی دانه

متن کتاب

(۳۰ تا بلواز « گوستاو روه » نقاش معروف فرانسوی قرن نوزدهم ،

و یک طرح از بوتیچلی نقاش بزرگ ایتالیائی قرن پانزدهم)

۵۸۱ سیارهٔ زیبایی که کسان را بهشوق میخواند افق خاوری را بلبخند درآورده بود

۵۹۵ ... و بمن گفت : « زود ، زود بزادو در آی ، زیرا این فرشتهٔ خداست که میآید . »

۶۰۹ ... و چون وی همچنان روی بیاین داشت ، در دست چپ ما جمعی از ارواح هوبدا شدند

۶۲۳ بدانسو رفتیم ، و در آنجا ارواحی را یافتیم که در پس صخره در سایه لمبده بودند ...

۶۳۱ شاعر گفت : « شمارهٔ این کسان که بسوی ما میشتابند بسیار زیاد است

» ... مرا که لایا هستم بیاد آر ... »

۶۵۷ وی پاسخ داد : « جملهٔ حلقه های قلمر و رنج را در نور دیدم تا بدینجا رسم »

و بر روی علفها و گلها ارواحی را نشسته دیدم که بخواندن Salve, Regina

مشغول بودند

۶۷۹ صدای بالهای فرشتگان ، مار راه گریز دوپیش گرفت

صفحه	
۶۸۷	بنظرم چنین آمد که عقابی زمین بال مرا از زمین ببرد و بیلا برد .
۶۹۳	فرشته بر بالای آن سه پله نشسته بود و چهارم ای فروزان داشت .
۷۰۷	پنداشتم که زن بینوا بیادشاه رومی میگفت : « خدا یگانا ، انتقام مرگ پسر کم زارستان ، ۷۰۷ »
۷۲۵	همچو گاوانی که جفت جفت در زیر بوغ روانند ، من و این روح سنگین بار در کنار یکدیگر رام رفتیم .
۷۳۱	ای « اراکنه » سبکس ، ترا دیدم که نیمه غنکبوتی شده بودی .
۷۴۹	و آن روح بمن گفت : « اگر پنداری که بدان بقائین بازایدت گشت ، پس کدامین کس ترا بدین بالا آورده است ؟ »
۷۷۳	پس آنگاه مردمانی غنبتک را دیدم که نوجوانی را سنگسار کردند و جملگی بانگ برداشتند که : « بکش ، بکش ! »
۷۸۱	« ... تو که ای ، که از میان این دود میگذری و چنان سخن میگوئی که پنداری هنوز زمان را بمقیاس غرها مینجی ؟ »
۸۱۹	راهنمایم رو بمن کرد و گفت : « ترا چه میشود که جز بسوی زمین نینگری ؟ »
۸۲۵	پاسخ داد : « برادر ، پای بگشا و برخیز که من چون تو چون دگران ، خدمتگزار درگاه قادری بگشا یش نیستم . »
۸۷۱	« ... و بگویی که این دوروحی که ترا بدرقه راهدند کیانند ؟ »
۸۷۹	این ارواح تکیده ، که دوبار مرده مینمودند ، یادید گانی فرورفته باشگفتی فراوان بمن مینگرستند .
۸۸۹	... و بیای درخت کهن که این همه تماشاها و اشکها را ناپدید رفته میداشت رسیدیم .
۹۰۳	جدار سخره شمله هائی ناوگ آسا بباب بیرون حیا فکند .
۹۰۷	کاسیرا شنیدم که در میان نسل آتش سرور <i>Summae Deus clementis</i> را همیشه خوانند
۹۲۷	زنی جوان وزیبا را در عالم رؤیا دیدم که در چمنزاری میرفت و آوازه خوانان گل میچید
۹۳۵	اندک اندک در دل جنگل کهن بسی دور رفته جودم
۹۵۳	یست و چهار پیر مرد دوبرویش میآمدند و هر یک تاجی از گل زینق بر سر داشتند
۹۵۹	عبور کرده و همراهان از برابر دانه ، در بهشت زمینی (طرح از سالن در پوینچلی)
۹۷۹	بانوی زیبا هر دو بازوی خود را بگشود و مرا در جویبار فرورید
۹۹۷	قاصه ای نیمه رهنه را دیدم که نظر برگردا گردخوش داشت و در کنارش غولی ستر ایستاده بود
۱۰۱۱	ازین آب مقدس نوشیدم و خود را صاحب نیروی تازه یافتم

کمدی الهی

اثر

دانته آلیگیری

جلد سوم

بهشت

ترجمه لازم متن ایتالیایی، با مقدمه و شرح و حواشی

شجاع‌الدین شفا

با یک تابلو قلمی دانته، یک تابلو از ساندرو بوتیچلی،

پا نژده تابلو از گوستاو دوره و یک نقشه

مؤسسه انتشارات امیرکبیر

تهران، ۱۳۹۲

دانتہ آلیگیری

Dante Alighieri

کمدی الہی

La Divina Commedia

* * *

PARADISO

ترجمہ از متن ایتالیائی ، با مقدمہ و شرح و حواشی و فہرست اعلام ، از

شجاع الدین شفا

با یک نابلو قلمی دانتہ ، یک نابلو از ساندرو بوتیچلی S . Botticelli ،

۱۵ نابلو از گوستاو دورہ Gustave Doré ، و یک نقشہ .

قدیمیترین تصویر چایی داته ، مربوط به سال ۱۵۶۳ میلادی
 نقل از صفحه اول «کمدی الهه، داته الیگیری» چاپ شهر ونیز ، ایتالیا
 موسسه Sessa di Venezia ، سال ۱۵۶۴

این تصویر از روی گراور چایی کتاب «کمدی الهی» چاپ «تورینوی» ایتالیا ، که توسط «کارلو استایئر» استاد ادبیات ایتالیایی و داته شناس معروف معاصر بوسیله موسسه مطبوعاتی «پراونا» در تورینوو میلان منتشرشده، نقل شده است . اصل این کتاب در «کتابخانه کلیسای کانولیک» نهران است .

فهرست مطالب

مقدمه :

صفحه	
۱۰۱۳	سفرنامه بهشت
۱۰۳۳	سفر آسمان ، افلاک ، ملائک ، در ادبیات ایران-آسمان و ملائک در قرآن
۱۰۴۱	نظری به «ارداوراف نامه» ، کمدی الهی ایرانی
۱۰۴۷	«بهشت» در معتقدات مختلف بشری
۱۰۴۸	بهشت در عقاید اساطیری کهن : مصری ، کلدانی و آشوری ، فینیقی ، یونانی ، ژرمنی ، هندی ، چینی ، ژاپنی
۱۰۵۷	بهشت در آئین یهود
۱۰۶۳	بهشت در آئین زرتشتی
۱۰۷۱	بهشت در آئین مانوی
۱۰۷۷	بهشت در اسلام
۱۰۸۰	بهشت در مسیحیت
۱۰۸۸	«بهشت» دانه از نظر «سمبولیک»
۱۱۰۲	دانه و حافظ ؛ تحلیلی از سفر بهشت
۱۱۰۸	چند کلمه در باره ترجمه فارسی «کمدی الهی»
۱۱۱۹	مراجع متن و مقدمه و حواشی این کتاب

متن کتاب

<u>صفحه</u>	
۱۱۳۱	سرود اول - مقدمه بیست
۱۱۳۳	متن سرود
۱۱۴۳	سرود دوم - آسمان اول : فلک ماه - ارواحی که در ایفای نذرخود کوتاهی کرده‌اند
۱۱۴۵	متن سرود
۱۱۵۴	سرود سوم - آسمان اول : فلک ماه - ارواحی که در ایفای نذرخود کوتاهی کرده‌اند
۱۱۵۶	متن سرود
۱۱۶۶	سرود چهارم - آسمان اول : فلک ماه - ارواحی که در ایفای نذرخود کوتاهی کرده‌اند
۱۱۶۷	متن سرود
۱۱۷۶	سرود پنجم - آسمان اول : فلک ماه - ارواحی که در ایفای نذرخود کوتاهی کرده‌اند
۱۱۷۹	آسمان دوم : فلک عطارد - ارواح کوشا و نکوکار
۱۱۸۹	متن سرود
۱۱۹۱	سرود ششم - آسمان دوم : فلک عطارد - ارواح کوشا و نکوکار
۱۲۰۷	متن سرود
۱۲۰۸	سرود هفتم - آسمان دوم : فلک عطارد - ارواح کوشا و نکوکار
۱۲۱۸	متن سرود
۱۲۲۰	سرود هشتم - آسمان سوم : فلک زهره - ارواح عاشق
۱۲۳۵	متن سرود
۱۲۳۶	سرود نهم - آسمان سوم : فلک زهره - ارواح عاشق
۱۲۴۹	متن سرود
۱۲۵۱	سرود دهم - آسمان چهارم : فلک خورشید - ارواح فقها و متألّهین
۱۲۶۶	متن سرود
۱۲۶۷	سرود یازدهم - آسمان چهارم : فلک خورشید - ارواح فقها و متألّهین
۱۲۷۸	متن سرود
۱۲۷۹	سرود دوازدهم - آسمان چهارم : فلک خورشید - ارواح فقها و متألّهین
۱۲۹۴	متن سرود
۱۲۹۵	سرود سیزدهم - آسمان چهارم : فلک خورشید - ارواح فقها و متألّهین
	متن سرود

	سرود چهاردهم - آسمان چهارم : فلک خورشید - ارواح فقها و متألوهین
۱۳۰۷	آسمان پنجم : فلک مریخ - شهسواران مسیح
۱۳۱۰	متن سرود
۱۳۲۴	سرود پانزدهم - آسمان پنجم : فلک مریخ - شهسواران مسیح
۱۳۲۵	متن سرود
۱۳۳۸	سرود شانزدهم - آسمان پنجم : فلک مریخ - شهسواران مسیح
۱۳۳۹	متن سرود
۱۳۵۵	سرود هفدهم - آسمان پنجم : فلک مریخ - شهسواران مسیح
۱۳۵۶	متن سرود
	سرود هیجدهم - آسمان پنجم : فلک مریخ - شهسواران مسیح
۱۳۶۹	آسمان ششم : فلک مشتری - شاهان دادگستر و خردمند
۱۳۷۱	متن سرود
۱۳۸۸	سرود نوزدهم - آسمان ششم : فلک مشتری - شاهان دادگستر و خردمند
۱۳۸۹	متن سرود
۱۴۰۵	سرود بیستم - آسمان ششم : فلک مشتری - شاهان دادگستر و خردمند
۱۴۰۶	متن سرود
۱۴۱۹	سرود بیست و یکم - آسمان هفتم : فلک زحل - ارواح مجذوب
۱۴۲۱	متن سرود
	سرود بیست و دوم - آسمان هفتم : فلک زحل - ارواح مجذوب
۱۴۳۴	آسمان هشتم : فلک نواب
۱۴۳۵	متن سرود
۱۴۴۹	سرود بیست و سوم - آسمان هشتم : فلک نواب - پیروزی مسیح در یم
۱۴۵۲	متن سرود
۱۴۶۴	سرود بیست و چهارم - آسمان هشتم : فلک نواب - پطرس ، مظهر ایمان
۱۴۶۵	متن سرود
۱۴۸۰	سرود بیست و پنجم - آسمان هشتم : فلک نواب - یعقوب ، مظهر امید
۱۴۸۱	متن سرود
۱۴۹۷	سرود بیست و ششم - آسمان هشتم ، فلک نواب - یوحنا ، مظهر احسان
۱۴۹۸	متن سرود
	سرود بیست و هفتم - آسمان هشتم : فلک نواب
۱۵۰۳	آسمان نهم : فلک بلورین (فلک الانلاک)
۱۵۰۴	متن سرود

صفحه	
۱۵۳۱	سرود ییست وهشتهم - آسمان نهم : فلک الافلاک - فرشتگان
۱۵۳۶	متن سرود
۱۵۵۰	سرود ییست ونهم - آسمان نهم : فلک الافلاک - فرشتگان
۱۵۵۱	متن سرود
۱۵۶۶	سرود سی ام - عرش الهی : خدا ، فرشتگان ، ارواح بهشتی
۱۵۶۸	متن سرود
۱۵۸۳	سرود سی ویکم - عرش الهی : خدا ، فرشتگان ، ارواح بهشتی
۱۵۸۵	متن سرود
۱۵۹۹	سرود سی و دوم - عرش الهی : خدا ، فرشتگان ، ارواح بهشتی
۱۶۰۱	متن سرود
۱۶۱۹	سرود سی و سوم - عرش الهی : خدا
۱۶۲۱	متن سرود
۱۶۳۷	فهرست اعلام

فهرست تصاویر

صفحه

مقدمه

ز
۱۱۲۹ داتنه ، تصویر قدیمی از سال ۱۵۶۴ میلادی
نقشه جغرافیایی «بهشت» داتنه

متن کتاب

- (۱۵) تابلو از «کوستاردوره» نقاش و مجسمساز بزرگ قرن نوزدهم فرانسه
- ۱۱۵۷ ارواحی چند را دیدم که آماده سخن گفتن مینمودند
۱۱۸۵ بیش از هزار روح بهشتی بجانب ما آمدند
۱۲۲۵ «... لازم وقت ناه یادشاهی سرزمینی که دانوب سیرایش میکند برسم میدرخشید»
۱۲۸۷ هر دو سلفه این کلهای جاودانی ارواح بهشتی پیرامون ما در گردش بودند
۱۳۱۷ دیدم که همراه با بانوی خویش در طریق سعادت ربانی بمرحله‌ای بالاتر رفته بودم
۱۳۱۹ زیرا که دردل این فروغ خیره کننده ، مسیح چون برقی میدرخشید
... اما ضرور بود که فلوزانس در آخرین روزهای آرامش خود قربانی بدان سنگ
۱۳۵۳ شکسته دهد که نگاهبان پل است
۱۳۷۹ در این فروغها ارواح بهشتی سرود خوانان بهر جانب در پرواز بودقد
۱۳۹۱ در بر این تصویر زیبایی که از اجتماع ارواح بهشتی پدید آمده بود گشوده بال هویدا بود
۱۴۰۷ جمله این فروغهای زنده که درخششی قرون یافته بودند بخواندن سرودهایی ملکوتی پرداختند
۱۴۲۵ در تلاوت این ارواحی که با بکدیگر بدانجا آمدند ، وضعی چنین دیدم

فهرست تصاویر

- ۱۴۹۹ خاطرآسوده دار که بینانیت باآنکه خلل یافته از میان برفته است
- ۱۵۱۵ بریدر ، بریدر ، بروح القدس فنا باد
- ۱۵۴۳ حلقه‌ها را دیدم که چونانکه از آهنی مذاب شراره برآید ، شراره برافشا-ندند
- ۱۵۸۷ داتنه و بشانرس در عرش اعلی . طرح معروف « بوتیجلی »
- ۱۶۲۹ پراکندگان، عالم آفرینش را در کتابی که عشق شیرازة اوراقش بود بهم بیورسته دیدم

r